

Nr 8

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av konventionerna inom OEEC om säkerhetskontroll på atomenergiens område och om ett bolag för behandling av atombränsle.

Genom en den 20 november 1959 dagtecknad, till utrikesutskottet hänvisad proposition, nr 186, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden samma dag äskat riksdagens samtycke till att två den 20 december 1957 undertecknade och av Sverige biträdda konventioner mellan medlemsländer i Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, den ena om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergiens område och den andra om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic), måtte ratificeras av Sverige, oaktat vid tidigare godkännande angiven förutsättning för ratifikation ej inträtt.

Beräffande bakgrunden till den föreliggande propositionen meddelas i statsrådsprotokollet följande:

Konventionen om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergiens område (kontrollkonventionen) hade till syfte att skapa garanti för att internationellt samarbete inom OEEC:s ram i fråga om atomenergiens utnyttjande icke skulle tjäna något militärt ändamål, medan konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag, kallat Eurochemic, för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic-konventionen) hade till syfte att få till stånd internationellt samarbete på ett för det svenska atomenergiprogrammet viktigt område. Genom beslut den 21 och den 28 mars 1958 bemyndigade riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts propositioner nr 58 och nr 59, Kungl. Maj:t att ratificera de båda konventionerna under förutsättning att godtagbar överenskommelse skulle föreligga mellan OEEC och den av Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Förbundsrepubliken Tyskland upprättade Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) om sättet för tillämpning inom de sex ländernas områden av kontrollkonventionens bestämmelser. Nämnda överenskommelse hade ännu ej kommit till stånd. Det för OEEC-området såsom helhet upprättade kontrollsystemet företedde därför alltjämt en ofullständighet. Å andra sidan hade Euratom-länderna liksom övriga OEEC-länder redan genom anslutning till kontrollkonventionen godtagit, att atomenergisamarbete inom OEEC:s ram icke skulle tjäna militära syften. Något faktiskt behov av kontroll över Eurochemic-an-

läggningen skulle vidare icke föreligga tidigare än år 1963, då anläggningen beräknades vara i stånd att framställa material, som kunde kräva kontroll. — Såväl kontroll- som Eurochemic-konventionen hade numera trätt i kraft för de länder, som ratificerat konventionerna. Euratom hade också trätt i verksamhet och hade anförtrotts kontrollfunktioner med avseende på material och utrustning, som inom ramen för överenskommelsen med tre utanförstående länder skulle utlämnas till sexmaktsområdet.

I anslutning till denna redogörelse har *departementschefen* i statsrådsprotokollet anfört:

Vissa olägenheter i samband med svensk medverkan i OEEC:s atomenergiverksamhet befaras uppstå därigenom, att Sverige icke ratificerat vare sig kontrollkonventionen, som äger tillämpning på all dylik verksamhet — låt vara att faktisk kontroll icke påkallas förrän om några år — eller Eurochemic-konventionen, som jämte kontrollkonventionen reglerar en viktig gren av verksamheten. Särskilt påtagliga blir dessa olägenheter i fråga om det fortsatta arbetet på Eurochemic-anläggningens utformning, där svenskt deltagande helt kan äventyras, såvida Sverige icke senast under januari månad 1960 verkställt ratifikation. Vad kontrollkonventionen beträffar, är det önskvärt att svenska regeringen får samma möjligheter som övriga OEEC-länders regeringar att påverka den tekniska utformningen av den i konventionen förutsedda kontrollen. Jag finner därför, att ratifikation av de båda konventionerna bör ske snarast möjligt.

Utskottet finner anledning att här återgiva vad utskottet uttalat i sitt utlåtande nr 3 år 1958 i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition nr 58 till 1958 års riksdag:

Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid att det internationella samarbetet för fredligt utnyttjande av atomenergin sker inom ramen för dels bilaterala avtal, dels det i FN:s regi tillkomna internationella atomenergiorganet (IAEA), dels OEEC:s atomenergiorgan (ENEA), dels slutligen europeiska unionen för atomenergin (Euratom). Dessa olika samarbetsformer har var för sig givit upphov till kontrollföreskrifter och kontrollmetoder; att märka är emellertid att en nära överensstämmelse föreligger mellan IAEA:s kontrollsystem och det, som enligt föreliggande kontrollkonvention avses skola gälla för ENEA. Dessa båda system företer även betydande likheter med de föreskrifter, som inrymts i bilaterala avtal som det i sammanhanget viktiga Förenta Staterna slutit med olika länder inom eller utom OEEC som motpart. En angelägen uppgift för det framtida internationella atomenergisamarbetet måste vara att finna former för förenhetligande och samordning av kontrollsystemen, så att dubbelarbete såvitt möjligt undviks.

För Sveriges del gäller för närvarande kontrollföreskrifter i kraft av avtalen med Förenta Staterna och Storbritannien rörande samarbete för atomenergiens fredliga utnyttjande samt på grund av Sveriges anslutning till IAEA. När frågan om Sveriges godtagande av ENEA-kontrollen nu underställts riksdagen vill utskottet påpeka, att i de avtal som reglerar IAEA- och ENEA-kontrollerna förutsättningar skapats för en viss samordning. Föreliggande kontrollkonvention för OEEC-länderna, som förutsätter ingående av en överenskommelse mellan OEEC och Euratom, öppnar därmed även möjlighet för viss samordning med Euratoms kontrollsystem. Utskottet vill särskilt förorda, att i det fortsatta arbetet eftersträvas att principerna för

OEEC:s kontrollsystem godtages och att uppmärksamheten alltjämt hålles riktad på de olägenheter, som måste vara förbundna med dubblering av kontrollfunktioner inom ett och samma område.

Utskottet. Utskottet konstaterar, att samtliga stater, som deltagit i atomenergisamarbetet inom OEEC, godtagit den i kontrollkonventionen fastslagna principen, att nämnda samarbete icke skall tjäna militära syften och att kontroll skall utövas över denna principers efterlevnad. Den förutsedda överenskommelsen om kontrollbestämmelsernas närmare tillämpning på de sex OEEC-länders område, som upprättat Euratom, har ännu icke träffats, men något faktiskt behov av kontroll föreligger heller icke förrän år 1963. Vidare har Euratom anförtrotts viktiga kontrolluppgifter av liknande slag i överenskommelser med enskilda länder utanför Euratom. Dessa uppgörelser synes kunna tjäna till viss ledning för den åsyftade överenskommelsen mellan OEEC och Euratom.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t hemställt och får, under åberopande av vad i förenämnda statsrådsprotokoll anförts, hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, samtycka till att konventionerna den 20 december 1957 om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergiens område samt om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle må ratificeras, oaktat vid tidigare godkännande angiven förutsättning för ratifikation ej inträtt.

Utskottet hemställer vidare, att kamrarna måtte besluta att förevarande ärende avgöres vid dess andra föredragning i kamrarna.

Stockholm den 8 december 1959

På utrikesutskottets vägnar:

NILS AASTRUP

Vid ärendets behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Aastrup, Strand, Torsten Bengtson, Elmgren, Ewerlöf, Boheman, Boman* och Aspling; samt

från andra kammaren: herrar Thapper*, Ericsson i Kinna, Bengtsson i Halmstad, Gustafsson*, Cassel, Åkerström och Kärrlander.

* Ej närvarande vid justeringen.